

MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå museiförening

HÖSTMÖTE

I Raus Församlingsgård, ingång från Kielergatan
Tisdagen den 19 oktober 1999, kl. 19.00

Rapporter och information
Servering av gott kaffe och goda kakor, pris 25 kr
Fiske och fiskare förr i tiden
Nils Nilsson från Kulturen i Lund berättar

Ännu ett bra år för vårt museum

Kurt Björklund i sin "Golden Lady", redo att ta emot besökare. Foto Bengt Andersson.

Trots den vackra och varma sommaren kan Råå Museum glädja sig åt en mycket bra säsong med många intresserade besökare som visat enorm uppskattning. Lovorden har varit många för vårt fina museum, vilket verkligen framgår av vår Gästbok. De flesta av våra besökare blir väldigt överraskade av den stora mångfald, som museet har att erbjuda dem. Mycket arbete ligger bakom såväl säsongs- som delar av de permanenta utställningarna.

Utställningen "Nätverket Råå"

Med Bengt Perssons stora kreativitet och entusiasm blev det en utställning mitt i prick. Där var många fina och innehållsrika detaljer kring Anders Petter Perssons familj och släkt. Det är alltid trevligt när besökarna kan identifiera sig med delar av en utställning. Så har det verkligen varit med "Nätverket Råå" för Bengts släkting-

ar och vänner men också övriga besökare har haft mycket att hämta och glädja sig åt i denna utställning.

Utställningen "Holms Varv 100 år"

Styrelsen uppskattar mycket att ansvariga för Holms varv valde Råå Museum som platsen för sin utställning och jubileums-mottagning. Sigvard Windfors med övriga medarbetare har arbetat fram en informativ och intressant historik över en hundraårig skeppsbyggareepok.

Utställningen "Leksaker från förr"

Här har Kvinnogruppen presenterat en stor och fin samling gamla leksaker från förr, som har fört besökarnas tankar tillbaka till sina barndomsår, som påminner dem om glada lekar på golvet hemma i stugorna.

Styrhytten på durken har också krävt mycket engagerande arbete, likaså allt övrigt som färdigställts inför säsongsöppningen 1999.

Alla tre utställningarna och övriga nyheter har varit en trevlig upplevelse för våra besökare. Ett stort och innerligt tack för allt nerlagt arbete.

Kurt Björklund och Golden Lady har fortfarande en stor dragningskraft och skapar stor nyfikenhet som gagnar vårt museum. Kurt kommer mer än gärna till båthallen för att berätta om sina äventyr. Vi hoppas verkligen att det skall vara så i många år framöver.

Två fina fartygsmodeller är donerade av Marianne Wikström från Göteborg. Den ena är Margit Gorthon, en modern styckelastare, den andra är Karin från Simrishamn, en välbyggd och vackert riggad briggantin. Både dessa modeller kompletterar och smälter bra in i vår tidigare berömda samling. Ett varmt tack för donationen.

Höstens och vinterns arbete är under planering vilket kommer att presenteras på kommande höstmöte. Nya utställningar är inplanerade inför år 2000. Rubriker och exakt innehåll är under bearbetning. Som vanligt kommer underhållsarbete på

modeller, tavlor och övriga föremål att vara igång under vinterhalvåret.

IT-gruppen jobbar vidare med sina olika projekt. Just nu är en av gruppens frågor hur man på bästa sätt skall marknadsföra vårt museum inför milleniumskiftet. Vi ventilerar ofta frågan angående vårt öppethållande. Är tillgängligheten för dålig? Borde vi ha öppet mer dagtid vissa dagar i veckan? Framför gärna era åsikter.

Årets studieresa den 2 och 3 oktober går norr ut till Repslagarmuseet i Älvängen, därefter Sjöfartsmuseet och det Maritima Centret i Göteborg. Vi hoppas att resmålen skall bli spännande och intressanta för medresenärerna.

Det skall bli lika roligt som tidigare år, att arbeta med alla entusiastiska och målriktade medlemmar, som alltid verkligen gör sitt yttersta för museets bästa. Tack alla, ni är fantastiska att jobba med.

**”För Råå Museum -
vi gör det tillsammans”**

Välkomna till höstmötet!

Ragnar Thornberg
ordförande

Årsskifte stundar

Medlemsbeviset med nytt årskort bifogas detta nummer av Museitidningen. Vi ber dem som **ändrat adress** eller har annat meddelande till medlemsregistret att utnyttja **blankettens ändringsuppgift**. Ni kan också ringa Siv Olsson på tel 26 26 88.

Årsbetalande medlemmar betalar 50:- för år 2000. Nya årsbetalande medlemmar som tillkommit efter 1 september 1999, behöver inte erlagga någon avgift för 2000. **Avgiften för ständigt medlemskap är oförändrade 500:-** Ständiga medlemmar betalar givetvis ej någon avgift.

Vi tar tacksamt emot **bidrag till vår museitidning**. Använd gärna medlemsbevisets pg-blankett för inbetalningen.

Råå för hundra år sedan

I Svenska turistföreningens årsskrift för år 1900, finns en osignerad artikel med rubriken "Från Ramlösa och Hven". Den innehåller också en beskrivning av Råå och Rååfisket vid förra sekelskiftet, vilken återges nedan.

Råå fiskläge, beläget vid Råå-åns utlopp i Sundet, har större invånarantal än residensstaden Mariestad och biskopssätet Strengnäs och räknar bortåt 4,000 invånare. Det bildar ett municipalsamhälle, och invånarna äro nöjda därmed och önska icke fiskläget förändradt till köping. Gatorna äro sten-satta och försedda med prydliga namnskyltar i korsningarna. Husen äro af gult tegel - icke andra än stenhus få byggas i detta fiskläge - och fastän små, såsom seden ofta är i Skåne,

vittnande om mycket välstånd. Blommor ses öfverallt i de små trädgårdarna och i fönstren prunka de ståtligaste pelargonier. En fiskare inbjöd oss att stiga in till sig. Lycklige man, han hade ej betalt för sitt nätta hus jämte trädgårdstappa mera än 4,200 kronor! Men så plocka de i Råå inte upp gatstenarna och vända dem en gång hvar sommar och ha inte hus med marmortrappor och torn, jo, det var sant, tornen ha verkligen gjort sitt inträde äfven i det samhället. Ett hotell finnes med treflig

Gata i Råå fiskläge. Fot. av Maria Peterson.

Bilden har vi fått identifierad för oss som korsningen Patrullgatan - Fiskaregatan. Vem kan berätta för oss om fotografen Maria Peterson?

Vy från hamnen vid sekelskiftet. I bakgrunden träkranarna för kollastning, som var i bruk fram till 1915. Foto museets arkiv.

trädgård, där man, skyddad för vinden, kan sitta och dricka sitt kaffe. Älskar man segling, vänder man sig till badmästaren Nils P. Peterson, som bor Skeppargatan N:o 6 nära hamnen. Man kan äfven från Ramlösa brunnskontor beställa båt hos honom genom telefonering till Råå handelsförening.

Fisklägets båtar, byggda i Råå, hafva en egen, man kunde vilja säga undersätsig typ, korta och breda, som de äro. De äro vanligen i fören försedda med kojor för 4 personer och akter ut med kojor för ytterligare 2. Midt i båten är en sump, vid pass 1 1/2 - 2 meter lång och 1/2 meter bred, uti hvilken fisken förvaras. På sidorna om sumpen, hvilken följer båtens längdriktning, är upplagsplats för fiskedonen. Det är roligt att se båtarna komma inseglande med god fart och några ögonblick därefter ur dem upplangas platta rödspottor,

torsk eller undertill grannt röd- eller gulfärgade, klumpiga ”stenbitar”*, hvilka samtliga, om de ej genast bortsändas, släppas uti en ryssja, som fästes under båten.

Under april till och med augusti fiskas hufvudsakligen rödspottor och under september intill någon vecka fram i oktober sill. Det viktigaste fisket är emellertid torskfisket, som börjas i medlet eller slutet af oktober och räcker in i mars. Storbåten eller, som man här säger, fiskkvassen, seglar då tidigt en morgon till Helsingborg, hvarest till bete inköpes sill, som anländt med ban-

* De hafva sitt namn däraf, att de med sin under halsen sittande sugskifva, som till storlek och form något liknar prästkrageblomman, kunna bita sig fast vid stenar o. d. Stundom suga de sig så fast vid sum-pens botten, att det är svårt att få dem loss.

Fiskekvassar vid kajen, nära nuvarande museet. Foto museets arkiv.

tåg från Göteborg. Och så ger man sig af mot fiskeplatsen, som ligger uti Kattegat mellan Anholt och Laessö, således ungefär i höjd med Varberg. Under denna färd får mannen vid rodet ensam passa hela båten, ty de andra äro i skansen ifrigt sysselsatta med att ”agna”, d. v. s. sätta sill på krokarna, ja, om vädret tillåter, får äfven rorgångaren från sin plats deltaga i agningen. Detta arbete tager i anspråk hela dagen och vanligen ett godt stycke af natten, ty en fiskbåt medför omkring 10,000 krokar. För att garnen med krokarna ej skola trassla sig, användas tråg, i hvilka man nedlägger 2 rader krokar med påsatt sill, 25 krokar i hvar rad, hvarefter öfver dem utbredes ett tjockt lager med sand för att hindra dem

trassla sig med hvarandra och med nästa 50-tal. Ett tråg rymmer 8 dylika lager eller 400 krokar.

Så snart man kommit fram till fiskeplatsen och hunnit agna, börjar man ”sätta” garnen, hvilket sker från fiskkvassen. Man har för detta ändamål stänger, med så afpassad belastning, att de, satta i sjön, stå upprätt. Vid en dylik stång fästes ett snöre med sänke, och vid detta snöre knyts de med krok på hvarannan meter försedda garnen, hvilka sålunda komma att följa botten. Mellan hvarje stångpar sättas högst 4 tråg.

I dagningen börjar garnens upptagning. För detta begifva sig alle man så när som på en ned uti en medförd mindre, men styf roddbåt och insamla

fångsten i denna. Ungefär hvar 10:de minut seglar fiskkvassen intill den mindre båten för att mottaga fångsten. Detta är nödvändigt, ty i lilla båten skulle torsken eljest lätt dö; den måste släppas i sumpen för att vara lefvande vid försäljningen. Vid denna manövrering gäller det, särskildt i svårt väder med hög sjö, att vara skicklig sjöman. Fiskkvassen skall nämligen seglas så, att den i sin strykande fart kommer tätt utmed den lilla båten, utan att dock påsegla denna. När den närmar sig, får den ensamme mannen släppa rodret och under båtens fart skynda till relingen för att mottaga garnen med fisken, som räckas öfver till honom. På långt när icke alla fiskare ernå tillräcklig skicklighet att kunna användas såsom sådana slupstyrare.

När garnen äro upptagna, begynner ny agning, därefter sättas de och upptagas på nytt. På natthvila är under dessa

dygn ej att tänka, och i vinterväder och snöstorm är det ganska kusligt ibland. Mera än till två sättningar plägar ej sillen räcka. Vill fångsten sig väl, kan man då hafva erhållit 50-100 tjug torsk. Nu anträdades hemresan, hvilken ofta ej så litet påminner om böndernas kappkörning. Alla vilja komma först, och af stolthet vill ingen vara den förste att minska segel, när det luggar i. Så går det med strykande fart. Folket delas väl i vakter, men uttröttade af flera dygns arbete och vaka i hårdt väder, somna de ofta, och det blir vanligen äfven nu blott en man, som får sköta båten.

I Råå aflämnas fiskdonen till utredning, och så fortsättes resan till Köpenhamn, där lasten säljes till fiskhandlare. Därpå vänder man åter till Råå. Är vädret lämpligt, tager man genast in donen och utgår på ny expedition, i annat fall stannar man hemma för att sofva ut medan vädret bättrar sig.

Seglen och oljeställen torkas efter nattens fiske. Foto museets arkiv.

Råå Studiecirkel och dess bibliotek på Erik Larssons tid

Foto av Råå Studiecirkel, sannolikt från början av 1930-talet. I övre raden Edvin Lövgren fjärde från vänster, nedre raden från vänster Erik Larsson, Johan Olsson, Harry Ohlsson, Wilhelm Jönsson. Kan någon av läsarna identifiera de övriga? Foto Wiking i Helsingborg.

I Museitidningens vårnummer 1998 gavs några glimtar från den första tiden av Biblioteket på Råå, från starten 1913 fram till 1925, då Erik Larsson tog över som bibliotekarie. Artikeln skrevs av Åsa Rausing-Roos, och hon utlovade en fortsättning i ett senare medlemsblad. När hon sedan dess, min gamla lek- och klasskamrat under tretton skolår, lämnat över stafetten till mig, har jag läst mycket "material från Erik Larssons privata samlingar", som Åsa kallar allt detta i sin Bibliografi om Råå ("RÅÅ, en gång Sveriges största fiskeläge", 1992). Intressanta uppgifter fanns också bland handlingar som sedan 1971 finns deponerade i Folkrorelsearkivet i Helsingborg. Eftersom Erik Larsson var min Pappa, bör det redan från början göras klart, att denna framställning är rätt personlig. Den friheten tar jag mig, efter att mer eller mindre intensivt ha levt med biblioteket i 37 år.

Tillbaka till 1923

Råå studiecirkel, som gav biblioteket dess namn, var - som nämndes i föregående artikel - organiserad av IOGT-logerna på Råå. Cirkelns liv är väl dokumenterat i mycket utförliga och välfor-

mulerade protokoll, och vittnar om en djup kunskaphunger nästan ett sekel innan begreppet "livslångt lärande" präglades.

I protokoll den 5 mars 1923 "nyvaldes Larsson" till revisor. Det är första

gången som Erik Larssons namn nämns. En månad senare "utsåg cirkeln Erik Larsson till att underhålla vid nästa möte".

Mötesförhandlingar

Mötet den 23 april 1923 inleddes med godkännande av föregående mötes protokoll. Sedan följde rapporter med ingående statistik. Man får veta, att det förra året hållits 18 möten, och att medlemsantalet varit 23. "Biblioteket bestod vid årets början av 1244 band och vid dess slut av 1523. Antalet boklån var 4719 av tillsammans 336 låntagare. Inkomster och utgifter balanserade på en summa av kr 1874:16." Vidare rapporterades, att man arbetat under parlamentarisk ordning, haft 4 föreläsningar, diskussionsfrågor, sång, deklamation och musik, med i genomsnitt 12 medlemmar per möte, att man förbereder kurs i svenska språket, att sekreteraren upprättat en boklista, att cirkeln fått 400 kronor i statsanslag och, slutligen, att "denna cirkeln fått erkännande av kretsstudieledaren för gott arbete." Fattas bara, är man beredd att utbrista!

På dagordningen står sedan bordlagda frågor med beslut om "bokspridare", bl. a. för att få nedsatt frakt. Under punkten nya frågor dryftas uteslutande ekonomin. Föreståndaren för bageriföreningen 1:an hade nog inte så stor förståelse för kultur, eftersom han (hon?) "ansåg att nyttan med anslag till en studiecirkel var minimal." Handlade kanske Råå-borna mera bröd av Trean på den tiden, undrar man. "Däremot vore det skäl att försöka pungslå Svea. Densamma har många medlemmar i Råå." (Som äldre Råå-bor vet, var Kooperativa Föreningen Svea det vi i dag skulle kalla Konsum). Efter diskussion beslöts så enligt gammal klas-

sisk modell, och i detta fall enligt ledamoten Zieglers princip, "att begära mera än man ville ha, så att man kunde pruta". Alltså begär man dubbelt så mycket som förut, 100 kronor! Kanske genomskådades strategin. Det dröjde fyra år innan det beloppet beviljades, men redan ett år därefter höjdes det till hela 200 kronor!

Underhållning

Så var det då äntligen dags för den s. k. underhållningen. Ordet har visst ändrat betydelse sedan dess. Erik Larsson höll nämligen en diskussionsinledning kring frågan "Vad är orsaken till mänsklighetens framåtskridande?" På drygt nio sidor kan man så följa inledarens åsikter om den saken och hans försvar för sina synpunkter gentemot Ziegler, Cederblad och Lundkvist, som tycks ha varit de mest debattsugna av kvällens tolv närvarande medlemmar. Utförligt och noggrant redogör sekreteraren, Carl Andersson, för samtal och diskussion, som då och då hettar till ordentligt, och det är inte utan att jag sitter och tänker mig in i min blivande pappas situation. Tre år tidigare hade han kommit till Råå, hallänningen, med lantbruks- och mejeriassistentutbildning i bagaget, för att arbeta på Råå mejeri. I Råå studiecirkel var han ny och hade enligt medlemsmatrikeln, liksom de andra, betalt sina två kronor i årsavgift. Han var inte medlem i IOGT än. Det var inte obligatoriskt för att få delta i logernas cirkel. Enligt cirkelns årsrapport till Skånes västra distrikt av IOGT var det året, 1923, "antalet logemedlemmar 13 och medlemmar som ej tillhöra orden 9". Ur logen 3863 Enighets handlingar framgår, att han upptogs som medlem där först den 27 nov 1926.

Erik Larssons första protokoll

Där satt han alltså, 27 år gammal, och blev tämligen manglad av de betydligt äldre och rutinerade cirkeldeltagarna. Otto Cederblad framförde i alla fall ett tack för det intressanta anförandet. Och redan fjorton dagar senare, på nästa sammanträde, skrev han sitt första protokoll, med en lika lång samtalsredovisning. Han skrev med en stil, som redan då var näst intill oläslig. Efter denna rivstart rullade tydligt karriären inom Råå studiecirkel i gång, för att använda ett ord som i hela hans liv var honom helt främmande.

Så här såg det alltså ut i Råå studiecirkel, när Erik Larsson kom in i sammanhanget. Det tycks kanske utanför ramen för denna artikel att så här utförligt berätta om ett möte, men jag vill visa den miljö, i vilken biblioteket levde och den hängivenhet och uthållighet som ännu efter tio år tycktes oförminskad.

Ny bibliotekarie

När den välmeriterade Lisa Rolf efter sin korta anställning på biblioteket plötsligt flyttade norrut, löstes problemet akut genom att sekreteraren, Erik Larsson, ryckte in -tillsammans med stadsbibliotekarien i Hälsingborg, Stina Callmer - och i oktober 1925 beslöts om hans vikariat för i första hand ett halvår framåt. Redan i februari nästa år fick han dock ansvaret för det bibliotek, som han i 45 år (inräknat tiden som Filial 2) kom att ge oerhört mycket av sin tid och omsorg och ett aldrig sviktande intresse, och som i sin tur återgäldade så mycket av glädje i umgänget med böckerna och inte minst med de många trogna och regelbundna låntagarna.

Praktiska bestyr för biblioteket

Arbetet i cirkeln och i biblioteket tycks de närmaste åren ha fortsatt efter samma

Öppet på Biblioteket Mårtensgatan 17. Foto förf.

mall. Ständigt återkommande ärenden är de praktiska angående biblioteket. Det gäller öppethållande och låneavgifter, ekonomi och bokinköp, statsbidrags- och övriga bidragsäskanden, lokaler och kataloger, aktuella frågor och långsiktiga planer för biblioteket.

Ekonomi

Ekonomi kunde i slutet av 20-talet vara knaper. När man en gång utifrån kassörens ekonomiska lägesrapport talade om att köpa böcker, så "framhöll Larsson att för den summa som kunde undvaras borde verkställas bokinköp medan vintern och läslustan var tillfinnandes." Eftersom "genom diverse omständigheter året måste betraktas som dåligt ur bokförvärvningssynpunkt", så kom man på, att det "vore skäl uti att inköpa böcker från något antikvariat och hade Larsson uppgjort en lista över lämpliga tillgängliga böcker." På så vis sparades 78 % av den summa man annars hade fått betala i allmänna bokhandeln, trots de 20% rabatt som affären ändå brukade ge.

Fria boklån

I januari 1929 beviljade Hälsingborgs stadsfullmäktige "ett anslag för nästa år på 1500 kronor" och glädjeyran tycks ha blivit stor, för i ett svep beslöts "att från och med den 1 april 1929 utlåna böckerna gratis till allmänheten" och att hos Alb. Björk trycka upp både ett supplement till katalogen och nya meddelanden till allmänheten. Kort därefter höjdes också bibliotekariens arvode med 50 kronor till 200 per år.

Allt diskuterades

Ingenting var för ringa för att dryftas. Man kunde t. ex. besluta att lösa ut "ett

postförskott från bokförmedlingen, Stockholm, lydande å kr 24:95 och innehållande böcker till biblioteket", och att bevilja kassören spårvägs pengar för de gånger som han måste åka in till Hälsingborg och utträta ärenden "enbart för cirkeln". En gång beslöts att begränsa lånen till tre band skönlitteratur, medan "facklitteraturen skulle stå utanför varje slags sådan bestämmelse".

Wennerstedts bokhandel

Varifrån köptes böckerna? Direkt från förlag via posten och på antikvariat, det har redan nämnts. Leveranserna från IOGT:s eget förlag minskade efterhand. I kassaböckerna står nämnda en hel del antikvariat, bl. a. Lundgrens. Killbergs bokhandel i Hälsingborg levererade merparten av nyförvärven. Med särskilt intresse har jag i kassaböckerna spanat efter en annan bokhandel, Wennerstedts på Råå, och jag fann den. Den 7 juni 1930 står Wennerstedts för första gången omnämnd i kassaboken. Böcker hade köpts för en summa av kr 41:35. Det kom att bli åtskilliga leveranser under en lång följd av år, åtminstone fram till sammanslagningen med stadsbiblioteket 1953.

Sture

De där leveranserna har jag från mina tidiga år tydliga minnen av. Det var Sture Jönsson - känt Råå-original - som kom med bokpaketen från Wennerstedts, knackade på köksdörren och rusade in, sjungande på en låt ur en Karl Gerhard-revy. Så stod han kvar en stund och fortsatte recitera, innan han sprang, ibland efter en kopp kaffe.

Donationer på 30-talet

Böcker skänktes också. I bibliotekets

handlingar nämns två betydelsefulla donationer. Spårvagnsförare Göran Göranssons sterbhus överlämnade 600 band med skönlitteratur, "politisk och historisk litteratur av delvis svåröverkomligt slag" (NST 27/8 1938). I hustruns brev till "Rå bibliotek" av den 8 sept 1933 meddelar hon, att även inbindningen av de häftade böckerna kommer att bekostas upp till omkring 300 kronor. På nästa årsmöte beslöts "att till fru Göransson uttala sitt varma tack för den ståtliga donationen och för det folkbildningsintresse som densamma givet ett så rikt uttryck för." Hustrun var Elida Göransson, mångårig småskollärarinna vid Råå Södra skola. Som ordförande vid detta möte satt en annan välkänd småskollärarinna, Anna Broomé, genom alla år mycket aktiv i Råå studiecirkel och ännu i gott minne av åtskilliga generationer Rååbor.

Fröknarna Sjöström

Några år senare började fröknarna Sjöström donera böcker. Det är Sofia Sjöström som nämns i protokoll och tidningsartiklar. "...ett par hundra band ur hennes samlingar av förnämlig klassisk litteratur, huvudsakligast bestående av filosofi, skönlitteratur och religion samt böcker på tyska, norska och danska....." (NST 27/8 1938). Det där var inte någon engångsföreteelse.

Fröknarna Sjöström var som sagt Sofia, men också Mathilda och Alma, som alla bodde i det lilla låga huset vid Kaptensgatan, där nu Missionsgården ligger. Och så konstnärinnan Maja förstås, "lillasyster", som väckte berättigat uppseende, när hon emellanåt dök upp på Råå i långbyxor och högklackade skor,

Efterarbete: Erik Larsson sorterar boken. Foto förf.

men hon var ju inte hemma så ofta, utan var bosatt i Rom; i Sverige blev hon vida känd för formgivning av vackra gobelänger i Stockholms Stadshus.

Blå Boden

För folk i allmänhet var väl systrarna mest kända för att de ägde Blå Boden vid Batteritorget. För mig var de mest kända för att de ibland kallade på mig på min väg hem från skolan. Detta var under första delen av 40-talet. Jag skulle som regel be "herr Larsson" komma inom när han kom ner på Råå. Och då gällde det att hämta flera böcker. Systrarna var mycket belästa och allmänbildade. De hade en gång läst något mycket sensationellt i en utländsk tidskrift: att mögel kunde användas som läkemedel. Det var långt innan vi visste någonting om penicillin. En av fröknarna, Mathilda, hade varit

sjuksköterska hos kronprinsessan Victoria, och jag har i min ägo en bok som Pappa själv fick, dedicerad "Till Syster Mathilda Sjöström från Kronprinsessan 1905". Victorias gemål var Gustav, som blev den femte som kung, och välbekant på Råå är ju fotot av Gustav V på väg ut från Blå Boden.

Katalog 1927

Sedan biblioteket fått kortregister trycktes också en ny bokkatalog för allmänheten 1927. Den såldes för 35 öre, och det var faktiskt en sänkning med 15 öre sedan förra katalogen 1921. Katalogen omfattar 54 sidor mot tidigare 30. Bokbeståndet hade på sex år ötkats till det dubbla. I den nya katalogen fanns inga boknummer angivna.

Lånekort?

Varje bok var tidigare försedd med ett nummer, som antecknades i samband med lån i lånejournalen på resp. låntagares sida. Hade den nu spelat ut sin roll? Det verkar så. Journalen omfattar tiden 1922 - 1926, och det finns inga fler. Troligen infördes lånekort 1927. Ingenting står dock om det i befintliga handlingar, och det är konstigt, med tanke på hur utförligt allt annat beskrivs och diskuteras. Man beslöt i alla fall att inköpa bokfickor och att tryckareglerna för boklån på dem. Och det där hänger ju ihop, fickor och kort i böckerna och lånekort till låntagarna. Det måste ha varit en stor händelse när lånekort infördes, och säkert en lättnad att slippa det eviga bläddrandet i lånejournalen.

Katalog 1931

1931 är det dags för nästa stora förändring. Böckerna är sedan några år syste-

matiskt uppställda "i överensstämmelse med Klassifikationssystem för svenska bibliotek, år 1921 utgivet av Sveriges allmänna biblioteksforening", och den nya katalogen är uppgjord på samma sätt. Katalogen omfattar nu 96 betydligt större sidor än tidigare, varav 42 sidor skönlitteratur för vuxna och 38 sidor facklitteratur. Enbart biografierna omfattar fem sidor; det fanns också långt senare ett stort intresse bland låntagarna för just biografier. Uppdelningen under olika signum är ganska utförlig. Naturvetenskap, U, uppstår t. ex. fem underavdelningar med åtta olika signum. Skönlitteraturen är nu fördelad mellan H(s) samlingar, Hc Svensk (med finsk-svensk) och Hce Utländsk skönlitteratur i svensk översättning. Böcker som tillhör handbokssamlingen och som inte får lånas hem är markerade, det hänvisas, när en författare har pseudonym, till det riktiga författarnamnet osv. Hela katalogen ger ett intryck av att en ny epok är inne.

Barnböcker

En liten kommentar till bokurvalet vid denna tid, dock begränsat till barnavdelningen. Det är nämligen den första katalog som fått en särskild avdelning med böcker för barn och ungdom, u. Först och främst lägger man märke till Barnbiblioteket Saga med 143 böcker, många i dag åtråvärda och svåråtkomliga klassiker, särskilt de första volymerna: Fridtjuv Bergs Svenska folksagor, Robinson Kruse, Tusen och en natt, Onkel Toms stuga, Jordan runt på 80 dagar. Så finns där sagoberättarna Elsa Beskow, Helena Nyblom, Anna Wahlenberg, Jeanna Oterdahl, H.C. Andersen, Anna Maria Roos - hon med Sörgården, och Hugo Gyllander - han med Lille Pers vandring, Mont-

Bokslukare i de lägre åldrarna. Foto förf.

gomerys Anne på Grönkulla. Och Aisopos fabler, Asbjörnsen o Moe, Bröderna Grimm. Franska, tyska och japanska sagor, sagor från Alhambra, svenska fornkungasagor och riddarsagor. Bergtroll, skattsökare, sagoprinsar och -prinsessor och Alice i Underlandet. Det är glädjande att se denna överflödande rikedom från sagans land, klassiker som står sig än. Tidens sedelärande berättelser fanns det inte så mycket av. Kanske var Aldrichs "En stygg pojkes historia" en sådan? Faktaböckerna kan exemplifieras med "Nordens apostel", "Från faraonernas land", "Jeannes d'Arc" och "Läsebok i vetenskapliga ämnen".

Ankarets lokal

Flyttningen 1933 från Batteritorget till Ankarets lokal på Mårtensgatan 17 betydde på sätt och vis, att biblioteket kom "hem". Huset var från början IOGT:s

ordenshus. Det bestod av en stor och en liten sal. Lilla salen disponerades fram till 1945. Jag minns hur det såg ut: hur hyllorna stod, den höga lånedisken, där jag som barn stod på en stol och "hjälppte" Pappa, läsesalen med handboksavdelningen, barnavdelningen, där jag ofta sorterade rätt alla de där Saga-volymerna, som barnen jämt hade rört till. Som minne av den tiden äger jag faktiskt just den långa, låga barnbokshyllan, som kasserades när biblioteket som filial 2 långt senare flyttade till Rååvägen. Strömbrytaren satt mycket högt upp på väggen och var väldigt trög. Bakom biblioteket fanns ett primitivt kök, där säkert litervis med kaffe kokats under logernas storhetstid! Ute på gården fanns - dasset!

Sista flyttningen

Så var det dags för den sista flytten som Råå studiecirkels bibliotek, men det var

bara inom huset, till den stora salen. Förhandlingar 1944 med AB Ankarets lokal var positiva, men biblioteket fick själv stå för kostnaderna för att få salen i ordning. Styrelsen ansökte hos stadsfullmäktige om ett extra anslag på 1.850:-, och "skrivelsen upptogs som egen motion av stadsfullmäktigeledamöterna hrr Edv. Schön, tillika stadsfullmäktiges vice ordförande, Otto Broomé och Oscar J. Olsson." Ledamoten Axel Falkland tillfrågades också, men "han ville inte sätta sitt namn på samma papper som socialdemokraterna, då dessa i så fall toge åt sig hela äran." Anslaget beviljades, anbud infordrades, och som entreprenörer anlätades Gottfrid Olsson i Raus, Aug. Anderssons Eftr, Elektricitetsbyrån och golvfirman Budet.

Påminnelser om världsläget

Tyvärr måste dock arbetet uppskjutas till början av 1945. Det pågick ju ännu världskrig ute i Europa, vi hade militärer på Råå, och de var inkvarterade i bl. a. Ankarets lokal, stora salen. I protokoll från samma tid påminns man också om ransoneringen, eftersom utdelning av korten skedde på biblioteket. Men på nätterna stod den låsta lådan med Rååbornas ransoneringskort hemma i vår hall på Kattegattsgatan 28!

Bakom kulisserna

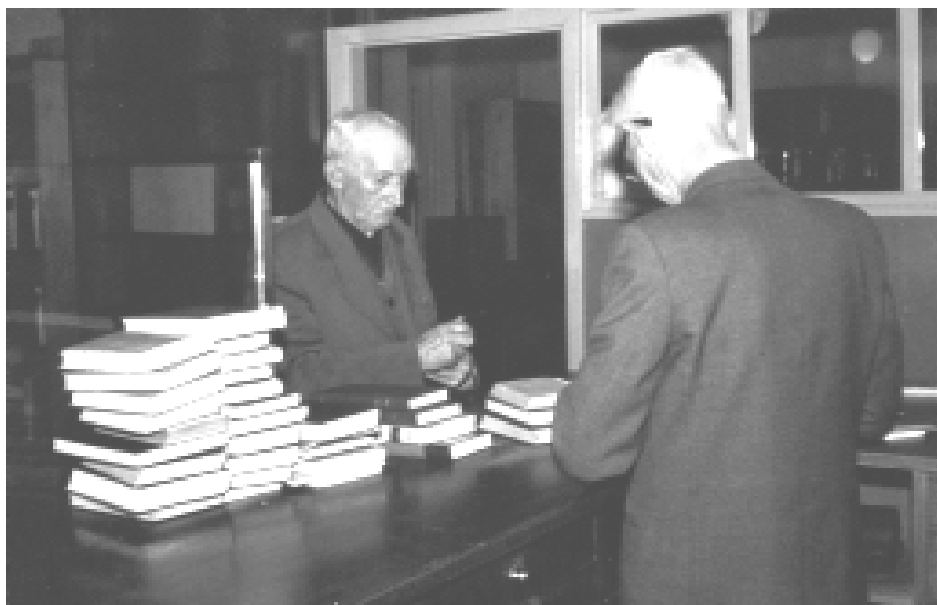
För bibliotekarien var uppgiften under alla dessa år inte bara att stå bakom disken och stämpa böcker. Det var många procedurer både före och efter. Häftade böcker skulle till inbindning hos N. Olssons eller Hanssons bokbinderi. Bokfickor och kort av alla de slag skulle skrivas och fickorna klistras in. Stämpeln "Råå studiecirkels bibliotek" skulle

ge ett avtryck både här och där i böckerna. Allt det där har jag varit med om att göra som barn, och det var väl inte så konstigt, att jag själv tidigt tillverkade små böcker, som fick samma omfattande biblioteksbehandling. Ofta skedde arbetet vid köksbordet. Så var det allt efterarbete. Att sortera bokkorten i alfabetisk ordning gick makalöst fort. Likaså att sätta bokkort i återlämnade böcker och få upp dem på hyllorna och samtidigt "städa", d. v. s snygga till på hyllorna. Ofta gick förmiddagarna åt till detta. Då var Pappa oftast fri, sedan han i samband med en centralisering 1941 lämnat Råå mejeri och var anställd som journalist på Öresunds-Posten, som sedan blev Nordvästra Skånes Tidningar.

Låntagarna

Låntagarna, de många trogna, som kom varje vecka, ibland flera gånger i veckan, år efter år, skulle jag vilja skriva mycket om. Pappa lärde känna deras läsvanor, och det var ingen konst för honom att plocka ut en hög böcker, om ett barn kom med en sådan önskan från föräldrarna. Där var barnen, som vällde in, när dörren öppnades. Ofta drömde jag om att få ha sagostunder med dem. Det förverkligades, men inte förrän "den nya tiden" var inne, borta på filial 2 på Rååvägen.

En enda av de flitiga låntagarna vill jag nämna. Nummer 23, Jöns Jönsson. Honom har jag spanat efter i handlingarna. Han lånade sin första bok den 10 januari 1925. Det var bok nummer 464, Vallion av Jul. Regis. Femton dagar senare blev han medlem i studiecirkeln. Hur många böcker han lånade under årens lopp vet ingen. När biblioteket blev filial 2, så var Pappa noga med att ge honom kort nummer B 23. Men det var onödigt. Jöns

Jöns Jönsson, en flitig låntagare i decennierna. Foto förf.

behövde aldrig ha lånekortet med sig. När jag själv började stå på biblioteket fick jag nogsamt veta, att somliga var befriade från det. Det fanns många stamkunder.

Eldsjälar

Hur gick det med de storstilade cirkelmötena? Diskussionerna (ett svårt ord som fått många roliga stavningar) och bokredogörelserna tycks ha ebbat ut redan mot slutet av 20-talet. Därefter ägnades all tid åt biblioteket. De namn som nämns i det allra sista protokollet av den 15 mars 1952 har skrivits många gånger under årens lopp: Anna Broomé, Karl Serman, Erik Larsson, Ferdina Svensson, Judit Larsson, Edvin Lövgren. En fast ledningsgrupp, rentav, med dagens terminologi. Genom alla år kallades dock denna biblioteksstyrelse för Råå studiecirkel och rapporterade sista gången för 1952 till Skånes västra distrikt av IOGT den

15 jan 1953. Bokbeståndet var då 10.557 band, 480 vuxna låntagare hade lånat 8.165 böcker och 115 barn hade lånat 3.880. Inom parentes står följande: Biblioteket har uppgått i Hälsingborgs stadsbibliotek.

Sammanläggningen nyåret 1953

Tänkarna att en gång uppgå i en större enhet möter mycket tidigt i bibliotekets historia. Redan i mitten av 20-talet beklagar man svårigheterna att samarbeta med Hälsingborgs stadsbibliotek. Klassificering och utlånings- och betalningssystem var nämligen olika. Men man hoppades på bättre ekonomi och därmed ett samarbete. Då och då gjordes sedan utredningar som gick ut på att slå ihop de kommunalt understödda biblioteken i Hälsingborg. Stadsdelsbibliotek nämns också. 1950 satte det fart. I en omfattande dokumentation kan man följa steg för steg i händelseförloppet, där stadsbiblio-

tekarien Bengt Hallvik var spindeln i nätet. Utredningar, yttranden, sammanträden, förslag, förbehåll. Från Råå studiecirkel ställdes vissa krav, bl. a. att Erik Larsson skulle få fortsätta som filialföreståndare för filial 2. Så blev det.

Tankar vid sammanslagningen

I en artikel i NST vid jultid 1952 skrev sign. Ln (Erik Larsson) en kort historik om såväl Arbetarekommunens som Råå Studiecirkels Bibliotek. Trots uttalat vemod sammanfattar han: "Tiden står inte stilla. Institutioner som dessa har också att följa med. Organisationsformen ändras, men det väsentliga blir kvar, böckerna och deras innehåll. Och kvar blir den uppgift som pionjärerna och föregångarna såg i eldskrift ristad framför sig när de grundade sina verk och som varit vägledande för de efter dem ansvariga genom alla år. Arbetarekommunens och Råå studiecirkels bibliotek har slutfört sina

verk. Heder är dem och lycka till åt stadsbibliotekets filialer nr ett och två, när dessa nu går i samma tjänande uppgift."

Känslor vid sammanslagningen

En epok var slut. Riktigt sig själv var Pappa i en liten osignerad notis i julaf-tonsnmret av NST 1952. De orden ger mig alltid tårar i ögonen. Så måste det nog bli när man haft ett bibliotek nära sitt hjärta - och på köksbordet - i flera decennier. Till sist den notisen: "...Tyst och stilla som det ägnar en kulturarbetare hölls det i går öppet för sista gången. Händelsen gick den stora mängden förbi. Men när bibliotekarien vred om låset, efter att den siste kunden gått, förnam han den själv så mycket mer. Institutionen som tog slut var dock knappast ett dött ting. Den var under sin fyrtioåriga tillvaro en av ljusbärarna i tiden."

Birgitta Larsson

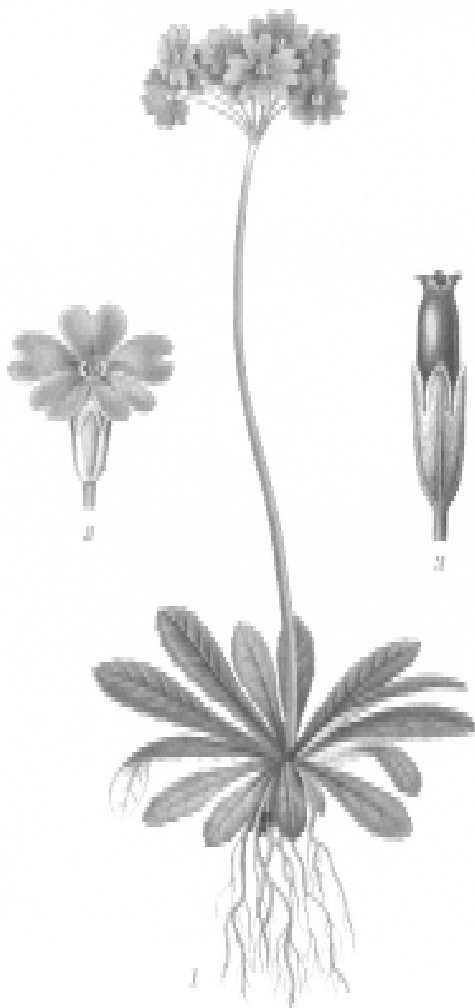
Erik Larsson läser Biblioteket på Mårtensgatan för sista gången. Filial 2 flyttade nu till Rååvägen. Foto förf.

Esket och Råå ängar - ett natur- och kulturarv av högsta klass

Esket och "ängarna" är ett område på Råå som alltid varit intressant för naturälskare, här beskrivet dels av vår kommunekolog Widar Narvelo, dels i en artikel tagen från Helsingborgs-Posten sommaren 1904.

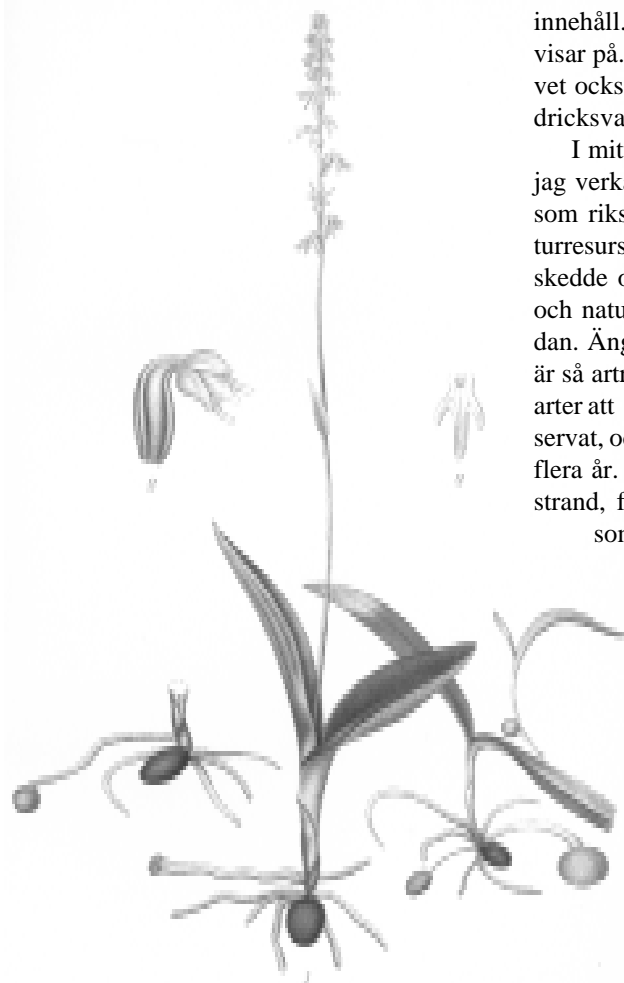
Hästkärnan stannar in. Hårda klackar knastrar i gruset. Ängen står i sin fulla prakt, det är i juni, året är 1743. Det är inte vilken äng som helst, det är i själva verket en av Sveriges artrikaste. Orkidéerna trängs med många andra i florariket. Här växer det lilla honungsblommstret *Herminium monorchis* med sin diskreta honungsdoft som bara kan förnimmas om man lägger sig på knä. För en månad sedan blommade majvivan här med sina cerisröda blommor, nu syns bara de ljusgröna bladen med sin mjölkaktiga undersida. *Farinosa* som släktnamnet lyder syftar på just detta.

Och vi vet ju vem som satte alla namnen, just det Carl Linné, sedermera med mellanledet von efter det att han adlades 1758. I denna "Linnélund" finns idag mycket grov hassel, dito benved och den i Skåne så sällsynta getapelnen *Rhamnus catharticus*. På denna plats finns nästan alla de getaplar som kan hittas i Helsingborg, och det är förstås på Esket, nedanför Råå vattentorn. Och mannen som kom här före Linné var på jakt efter medicinalväxter, och han gjorde här ett exceptionellt fynd, nämligen av parasitväxten, klintsnyltrot, *Orobanche elatior*. Det var så märkvärdigt att den fick inrapporteras särskilt till Kungliga Vetenskapsakademien, och handlingen finns där i original, nr 5 anno 1744. Mannen som gjorde fyndet blev senare utnämnd till professor i medicin i Åbo, utnämnd av, ja det vi ju, Linné förstås som var Vetenskapsakade-

Majviva, Primula farinosa, finns inte längre i Råå ängar. Ur Lindman, C.A.M., Bilder ur Nordens flora.

mins förste ordförande och han hade ju tillika startat akademien tillsammans med Mårten Triewald 1739. Johan Leche hette läkaren som botaniserade här fem år före Linné. Ängarna söder om Råå har varit under liens tuktande och mulars betande sannolikt sedan medeltiden, kanske sedan järnålder, dvs i tusen år! Vi talar alltså om ett natur- och kulturminne äldre än Kärnan.

Honungsblomster, Herminium monorchis, är också försvunnen från Råå ängar. Ur Lindman, C.A.M., Bilder ur Nordens flora.

Istiden avsatte tydliga spår här. När den kilometertjocka landisen så småningom smälte av, flöt stora mängder vatten ut under våldsamt fart och avsatte Örbydeltat vars lager man kan studera i grustaget väster om Gantofta. Den geologiska formationen påminner om landborgens sluttning, men det är således inte landborg (berggrund) här utan isälvsavlagringar av sand, grus och sten. Uppenbarligen har dessa sediment ett visst flinta- och kalkinnehåll, vilket många växters närvaro visar på. Denna avlagring fyller som alla vet också funktionen som vår värdefulla dricksvattentäkt.

I mitt arbete som kommunekolog har jag verkat för att området skall få status som riksintresse enligt förutvarande naturresurslagen, numera miljöbalken. Så skedde också med stöd av länsstyrelsen och naturvårdsverket för cirka 10 år sedan. Ängarna mellan Råå och Rydebäck är så artrika och med mängder av hotade arter att de behöver skyddas som naturreservat, och det arbetar vi med, men det tar flera år. Det är variationen mellan sandstrand, fuktstråk, torrängar och lövskog som ger förutsättningar för den rika floran. Ändå kan vi räkna bort många arter som försvunnit i sen tid, t ex martorn, en rad orkidéer som vaxnycklar m fl. Fågellivet är också artrikt; vattenrall, pungmes, småfläckig sumphöna, mindre hackspett, näktergal är några exempel.

Rulljordstjärnan är exempel på en sällsynt svampart som växer i området. Ovanliga groddjur fanns så sent som på 1950-talet, t ex stinkpadda som även den försvunnit. Mårten Sjöbeck, Skånes Linné kallad, inventerade området för ett halvsekel sedan,

Slåtter på Esket. Restaureringen av ängen startade 1988. Foto förf.

och han fann backsippa bland annat. Backsippan är ytterligare en art som skattat åt förgängelsen. Varje år sedan 1988, då jag tog initiativ till att återupprätta ängsskötseln som en fest för Rååborna, har vi hävdat ängarna under Hans Olofs härliga dragspelsackompanjemang, och det vi inte klarar med lie, räfsa och tjuga tar parkontoret och Entek hand om. Och det kan vara på sin plats att tacka alla Rååbor som mer eller mindre årligen ställer upp på denna skördefest, och föreningarna Sommar på Råå, Naturskyddsföreningen, Sundsgårdens folkhögskola och många fler. Resultaten låter inte vänta på sig, restaureringen har lyckats, det har på sina ställen blivit rena floraexplosionen! Mängder av kungsmynna, kungsljus, blåklockor, violer, väddklint, mandelblom, en och

annan backruta växer nu på ytor där slån härskade. Linné som var ekolog över 100 år innan begreppet myntades hävdade bl a att "växterna är jordens främsta gäster" och "det som göres mot naturen är dåraktigt" Så rätt han hade för 250 år sedan! Vi har idag ett globalt ansvar för att värna den biologiska mångfalden genom bl a konventionen om biologisk mångfald som upprättades 1992 i Rio och som Sverige undertecknat. Naturvårdsverket har gjort rikstäckande ängs- och hagmarksinventeringar, och naturligtvis finns ängarna vid Råå med bland de högst klassade. Vi har fler platser med viktiga natur- och kulturarv att förvalta, och ängarna söder om Råå hör därvidlag till de högst prioriterade.

Widar Narvelo

Råå ängsbackar.

Ett naturminnesmärke.

Som bekant väcktes vid årets riksdag en motion om skydd för naturminnesmärken. Med anledning häraf har en hufvudstadstidning utsändt ett cirkulär, hvori allmänheten uppmanas att lemna upplysning om platser, som i det ena eller andra hänseendet äro värda dylikt skydd.

Från Helsingborg har en naturälskare, som kallar sig *Oscar Ringdahl*, lemnat följande meddelande:

En minnesplats i botaniskt hänseende äro onekligen de en half mil utanför Helsingborg söderut liggande Råå Ängsbackar, till hvilka vi helsingborgare göra våra exkursioner och hvarifrån vi ofta hemvända med många växtrariteter.

Men det går med denna plats som med så många andra; plogen vänder tufvorna, och det lär derfor ej dröja länge, förrän det lilla området till största delen är förvandladt i åker. Det är med ledsnad botanisten ser åkerrotorna breda ut sig för hvarje sommar och förinta den härliga vegetation, hvarom jag nu i några ord vill tala.

Kullarna äro nästan öfverallt beväxta med täta slånsnår, öfver hvilka en och annan Rösabuske höjer sig. Inne bland snåren klänga flere Rubusarter, och talrika äro de örter som dölja sig i skuggan. Bland dem märkas talrikt *Melampyrum nemorosum*, *Cynanchum vincetoxicum*, flera *Geranium*arter, som pråla med sina stora violetta och röda blommor; *Lathyrus silvestris*, *Astragalus glycyphyllus* m. fl.

När marken är fri från buskar växer i

stor ymighet väddklinten. Det är på denna växt vi träffa en af våra stora rariteter, snyltroten *Orobanche major*, hvilken också här är ytterst sparsam och icke förekommande alla år.

Nedanför backarna mot hafvet till ligga sidländta ängar med en liknande rikedom på örter. Här finner man åtskilliga orkidéer, en mängd *Carex*-, *Juncus*- och *Schirpus*arter o.s.v.

Nedanför dessa ängar har man långsträckta kärr, bevuxna med vass, som om hösten vid stararnas flyttning lemna ett ypperligt nattherberge för tusentals af dessa nyttiga fåglar.

Det gör ett eget intryck på en naturvän att iakttaga sammanhållningsdriften hos dessa varelser. Vid en solnedgång på efterhösten gör jag alltid ett besök vid dessa kärr. Redan vid de första vassbestånden sitta klungor af starar, och följer man kanten vidare söderut, förvånas man öfver den massa fåglar, som sitta gömda på vasstråna. Allt eftersom man närmar sig dem, flyga stora skaror upp under ett gräsligt larm, som närmast liknar det då, som ett vattenfall åstadkommer.

Dessa vassar erbjuda äfven ett älsklingstillhåll för vår vanlige säfsångare, som under den tid stararna vistas der tyckes taga tillfället i akt att lära sig stararnas melodier, hvilket för honom förefaller ganska lätt. Den i Skåne ganska sällsynta säfsparfven (*Emberiza schoeniclus*) häckar hvarje år bland dessa vassar.

Strax bredvid och endast skild genom en smal gräsmatta, har man den sandiga hafsstranden, hvarest finnas flera intressanta saker att hemta. *Atriplex hastatum* *patrum*, *Babingtonii* och *Calothecum* hybridisera, och bilda former nästan utan någon gräns. Här har jag äfven funnit *Artemisia Stelleriana* och *Salvia officinalis*, en art, som jag tror vara ny för Sverige.

På den lilla sträckan från kullens krön till hafvet skall en ifrig botanist kunna samla flera hundra arter fanerogamer.

Denna artikel var införd i Helsingborgs-Posten den 19 juli 1904.

Artikelförfattaren, Oscar Ringdahl, var 18 år gammal när han strövade omkring i ängarna 1904.

1912 utsågs han till folkskollärare i Hel-

singborg och blev så småningom en av Europas främsta specialister på tvåvingar. Vilken annan svensk har fått en fluga uppkallad efter sig?

Han var också framstående ornitolog och botanist och ordnade upp Riksmuseets samlingar.

När han dog 1966 i en ålder av 80 år, hade han hunnit med att få ett hedersdoktorat för sina vetenskapliga meriter.

Åsa Rausing-Roos

Huru studerar man geografi i Råå folkskola?

Jo, detta tillgår på ett eget sätt, hvilket när allt kommer ikring torde praktiseras i flera af våra folkskolor. Skolmästaren på ofvannämnde ställe har nemligen, såvida hans lärljungar ej ljuga, väl låtit gossarne, men ej flickorna, begagna karta till läroboken, och han har dervid resonerat så, att gossarne, af hvilka många komma ut på långväga resor, böra känna sin geografi, men flickorna som stanna hemma, behöfva det icke. Och tillfölje häraf ha flickorna der ej fått begagna karta, icke ens då det varit fråga om att taga kännedom om fosterjorden, och hafva således om denna ett högst oredigt, om ens något, begrepp.

Skolmästaren i Råå tyckes således ha förgätit att det, att börja med, finnes ett något, som kallas fosterlandskärlek, och att denna i ej ringa grad väckes och underhålles ju närmare man lär sig känna sitt fosterland.

Hvad åter beträffar den omständigheten, att flickorna skulle hålla sig på samma plats hela sitt lif igenom, har också ett misstag blifvit gjordt; ty likasom man här nere i Skåne träffar qvinspersoner uppifrån norra provinserna, finner man också skånska qvinnor i det öfre Sverige. Men icke nog härmed - qvinnorna fara ju nu

som oftast i stora skaror öfver hafvet för att blifva mormonfruar, och måne icke många af dem möjligen skulle kunna afstå från sådana äfventyrliga utflykter, om de af både bok och karta finge veta huru långt ifrån fäderneslandet mormonstaten Utah är belägen samt huru den i öfrigt är beskaffad.

Men allt detta oberäknadt, borde en läsare besinna, att äfven om man icke just för sitt blifvande lefnadsyrke ovilkorligen behöfver veta det eller det, så är kunskap dock alltid en lätt börda och kommer nog vid ett eller annat tillfälle till någon nytta, som man på förhand just icke så noga kan beräkna. Ju mera man lärt sig, desto mindre behöfver man också i många fall bero af andra. Ty just deruti ligger vetandets förträfflighet, att det skapar sjelfständighet, då okunnigheten deremot så lätt blir både försöffad och förslafvad.

Det vore önskligt att hvar och en, som af samhället fått sig anförtrodt det vackra kallet att lära och leda det uppväxande släktet, äfven ville behjerta detta, och undervisningen skulle då säkerligen skötas med det varma nit, som, utan att tänka på egen beqvämlighet, alltid har för ögonen endast det stora målet: människoslägtets förädling. Skulle läraren derunder än

Den undanhållna kartboken, som användes i skolorna 1857.

någon gång vara nära att förtrötts, eller känna sin kraft så småningom minskas, visserligen komme han då också att betänka, att denna samma kraft, han sjelf ginge att förlora, komme efterhand att öfverflyttas på tusende andra; enär vetandet just är själens styrka, som ger den spänstighet och förmåga till vidare utveckling. Och han skulle i medvetandet häraf känna sig lycklig; ty han visste ju så, att hans verksamhet vore att förlikna vid det frö, som, sedan det blifvit nedmylladt i jorden, der ej ligger gagnlöst begrafvet, utan i stället ger lif åt kommande skördar.

. x n

Ovanstående artikel var införd i Öresunds-Posten den 19 juni 1857, och vi tycker att Rååintresserade bör få ta del av informationen om fädernas skola.

Vem var signaturen . x n som ondgjorde sig över skolmästarens i Råå pedagogiska metoder? Jo, Maximilian Axelson hette han och var en känd kulturpersonlighet i mitten av 1800-talet. Tidningsman, författare och en av Viktor Rydbergs närmaste vänner. Han gav ut ett flertal skönlitterära verk, vann två gånger Svenska Akademiens pris

för sina episka berättelser, men i motsats till Viktor Rydberg är Maximilian Axelson i dag totalt bortglömd.

Han utnämndes till redaktör för Öresunds-Posten i oktober 1856 och hann under sin korta vistelse i Helsingborg - den sträckte sig till september 1857 - med att skriva en del intressanta artiklar i tidningen. Pedagogiskt intresserad ägnade han sig några år åt privat lärarverksamhet i Stockholm, och under sin Göteborgstid var han under många år medarbetare i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, där han huvudsakligen skrev reseberättelser.

Det som har levt kvar av hans författarskap är just hans reseskildringar. Hans "Vandring i Wermlands elfdal..." och "Vesterdalarne" är två klassiker, och med dessa hans färdmanna- och folkskildringar plus hans intresse för pedagogik i åtanke kan vi lätt förstå hans indignation över att skolmästare undanhöll flickorna kartböckerna.

Åsa Rausing-Roos

Maximilian Axelson. Träsnitt, Nordiska Museet.

MUSEITIDNINGEN

Redaktör: Åsa Rausing-Roos
Näckroskatan 2
252 71 Råå
Tel 26 03 34

I redaktionen:
Otto v Friesen
Ragnar Thornberg
Lennart Åström

Från årsmötet

Den 23 mars 1999 hölls årsmöte i Raus församlingsgård. Ca 70 medlemmar deltog i mötesförhandlingarna. Efter sedvanliga förhandlingar valdes nya medlemmar till styrelsen, som efter konstituering har följande utseende:

Ordf.	Ragnar Thornberg	Adjungerad	Bengt Persson (IT-frågor)
Vice ordf.	Sigvard Windfors		
Sekr.	Barbro Kronvall	Revisorer	Stig Fernehall
Kassör	Torsten Stuesson		Staffan Jonasson
(Dessa fyra utgör AU)		Revisorsuppl.	Gunilla Kittel
Övriga	Bengt Rådbrink		Göran Berling
	Eva Olsson		
	Siv Olsson	Valberedning	Sven Wittgren
	Lennart Åström		(sammankallande)
	Marianne Wittgren		Bengt Rådbrink
Suppl.	Michael Backe		Bernt Mattson
	Jan-Arthur Delin		Curt Olsson

Efter avslutat möte var det kaffe och trevlig samvaro. P-O Jansson höll ett uppskattat framförande om utvecklingen i Helsingborgs hamn under 90-talet.

Årsmötet 2000 äger rum torsdagen den 23 mars.

RÅÅ MUSEUM FÖR FISKE OCH SJÖFART GRUNDAT 1933

Hamnplan, 252 70 Råå, Tel 042-26 11 31, Postgiro 64 48 36-9

Museet öppet under vinterhalvåret onsdagar 17-20, stängt i december.

Obs! Öppet annandag jul och nyårsdagen 14-17!

Öppet för grupper efter tidsbeställning hos Siv Olsson, tel 042-262688 eller Sven Assarsson, tel 042-261038.

Medlemsavgift 50:- per år, ständigt medlemskap 500:-

FöreningsSparbanken stöder

